

melerle anlam kazanır. Ramazan Korkmaz da bu simgesel değerler ile insanın varoluşunu belirleyen kültür kodlarını ele geçirerek onları ele geçirmek/yönetmek isteyenler arasındaki ilişkiyi "Bellek Mekânları" ana başlığı altında; "1- Deneyimsel / Mimetik Bellek, 2- Nesnel Belleği, 3- Dil ve İletişim Belleği, 4-Kültürel Bellek" olarak ele alır.

Bellek mekânları tahrip edilen ve ötekileşen insanın, benliğine sahip çıkması için büyük bir "dönüş" gerçekleştirilmesi lazımdır. Bu dönüş ise yine insanın kendilik değerlerini oluşturan kültürel kodlar ile sağlanacaktır. "Kendine Dönüşün Yolları" altındaki ikinci bölüm ise, "A- Eriştirici ve Dönüştürücü Değerler, B- Kurtuluş İmgeleri ve Dönüş İzlekleri" ana başlıkları altında verilir. Çalışmanın insanı kendine döndüren bir güç olduğunu "Biçimlendirici Etkinlik; Emek ve Empati" bölümünde anlatan Korkmaz, türkülerin içindeki büyü gücü geçmişten günümüze taşıdığı "Ritmin Büyü Gücü: Türküler" başlığı altında inceler. İnsanın hayat algısını bir anda değiştirme erkine sahip olan aşk ise eriştirici ve dönüştürücü değerlerin üçüncüsü olarak "Karşı Konulamaz Akış: Aşk" başlığı altında irdelenir.

Eserde; Aytmatov anlatılarında ötekileşme bataklığına saplanmış insanların beş temel izleğe tutunarak yeniden kendilerine dönebilecekleri vurgulanır. Bu temel izlekler: 1- eve/ anneye dönüş izleği, 2- kutsal yunak; anadile dönüş izleği, 3- insana dönüş izleği, 4- doğaya dönüş izleği, 5- Tanrı'ya dönüş izleğidir. Felsefi bir okuma ile bu değerleri dönüştürücü güç olarak tespit eden Korkmaz, bu değerlerin Aytmatov anlatılarında didaktik bir öğreti olmadığına da vurgu yapar.

Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri adlı eser, Cengiz Aytmatov'un aslında yüzeysel okumalardan uzaklaştırılan ve simgesel ve kavramsal bir okuma neticesinde "söylemek istediklerini" yeniden kur ve temellendiren güzide bir çalışmadır. Bu bağlamda Ramazan Korkmaz'ın bu eseri, hem insanî değerlerinden koparılan ve kendine dönüş yollarını arayan insanlar adına hem de Aytmatov anlatılarını analitik ve felsefi bir okuma ile değerlendirebilmek adına köklü ve ışık tutucu bir eserdir.

M. Fatih Kanter**

** Yrd. Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Doğrandıkça Artan Ekmek*

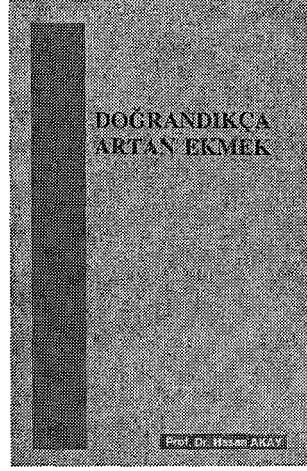
Prof. Dr. Hasan Akay, metne yeni ve modern metotlarla yaklaşan bir bilim adamı. Yeni bir metot demek aslında metne yeni bir gözle bakmak, onu yeni bir yordamla okumak anlamına gelir. Hâl böyle olunca Akay'ın yaptığı işin adı da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır; metni yeniden okumak...

Daha önce *Şiiri Yeniden Okumak (Bir Yapı Çözümleme Girişimi)*, 2003) adlı eseriyle dikkatleri çeken yazar, *Doğrandıkça Artan Ekmek*'te şiiri yeniden okuma ve yorumlama çabalarına devam ediyor. Kitabın adının taşıdığı anlam da bu noktada belirtmeye başlıyor. Yazar, eserinde de yer verdiği Taş-

* Hasan Akay, *Doğrandıkça Artan Ekmek*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2009, 320 s.

lıcalı Yahya Bey'in bir kıtasında geçen bu ibareyi, metnin anlamının okuma biçimleri hatta okuyucular kadar çok olabileceğini vurgulamak için kitabına isim olarak benimsemiş. Dolayısıyla eserin ismi bir önceki eseri hem lafzen, hem de manen devam ettiriyor. Hasan Akay, şiiri yeniden okuma girişimlerinde bilim adamı kimliğinin dışında sahip olduğu başka bir kimliğin sağladığı avantajları da kullanıyor. Takdir edilir ki Akay, akademik camiada aynı zamanda sanatkar kimliğine de sahip ender kişilerdendir. Kendisi de bir şair olan Akay, zaman zaman bir sanatkarın sezgisinin açtığı pencerelerden bakıyor metinlere. Hatta belki de bu sezginin açtığı kapılardan giriyor/geçiyor demek daha doğru olur. Onun metne bu iki boyutlu yaklaşımı da hem bir bakıma okuma içinde okuma anlamını barındırıyor, hem de metni kuru didaktizmden, soğuk bilimsellikten kurtarıyor ve daha kolay okunur kılıyor. Yazar, ele aldığı metinleri bir bakıma bir bilim adamı, bir de şair yordamıyla yeniden yazıyor, yeniden yaratıyor. Böylece okuyucu yeni bir 'açık metin'le karşı karşıya bırakılıyor. *Doğrandıkça Artan Ekmek*'in en etkili tarafı da bu; metinleri yeniden okumayı deneyen ve yeniden okunmaya imkân veren metinler olması... Bu bakımdan eser, yazarın iddiasına uygun bir yapı arz etmektedir. Çünkü yazarın amacı metnin anlamını tüketmek değil, metnin çokyüzlü bir organizasyon olduğunu göstermektir. Dolayısıyla bu metinler okura kılavuzluk etmek yerine, yoldaş olmayı tercih eden metinlerdir. Yazar, eserin başında bu konuya şu cümlelerle temas ediyor:

Doğrandıkça Artan Ekmek'te nazar, bildik 'sistemi' iyi niyet standardıyla gözlemlemekte, farklı zaman ve mekânlarda, uzaktan ve yakından baka-

rak bazı tespitlerde bulunmaktadır. Her metin, nasıl kendi içindekini taşıyorsa, her inceleme de 'söz'dekileri 'söz'de saklamakta, fakat ona bir 'ek' değer katmaya uğraşmaktadır." (s. 11)

Doğrandıkça Artan Ekmek, toplam 320 sayfadan oluşmuş. Eserde, yazarın kısa bir biyografisinden sonra Taşlıcalı Yahya Bey'in eserin ismine ilham olan kıtasına yer verilmiş. Taşlıcalı'nın bu kıtasının epigraf olarak benimsenmesi, eserin iddiası göz önüne alınca son derece doğal görünüyor. Eser, iki sayfalık bir "Ön Söz Yerine" yazısından sonra; "Doğrandıkça Artan Ekmek: Metinler ve Ölümsüz Gül Metni" başlıklı bir yazıyla devam ediyor. Bu yazıya epigram olarak Derrida'nın hiçbir metnin tek anlamlı olmayacağını vurgulayan bir sözü benimsenmiş. Bu ilk yazı doğrandıkça artan ekmekle, çok yapraklı ve açıldıkça çoğalan bir anlama benzeyen yapısından/görsel boyutundan hareketle Türk şiirindeki gül mazmununu aynı anlam çerçevesine oturtması bakımından önemli. Yazar, bu çok katmanlı anlam arayışını Divan şiirinden başlatıyor, Tekke ve Halk şiirinden aldığı örneklerle modern şiirimize ka-

dar sürdürüyor. Yazının sonunda Taşlıcalı Yahya Bey'in doğrandıkça artan ekmeği, bütün bir Türk şiirinin en güzel mazmunu gülü ve Albert Camus'nün *Büyüktaş*'ı aynı anlamda buluyor. Akay'ın eseri de bu ortak anlamdan yükseliyor.

Eserde çeşitli başlıklar altında Mehmet Âkif, Cenap Şahabettin, Yahya Kemal, Ahmet Hâşim, Behçet Necatigil, Cahit Zarifoğlu, Can Ücel ve Cenk Koyuncu gibi şairlerin bazı şiirleri incelenmiş. Yazar, inceleme konusu edeceği metinleri seçerken belli bir titizlik göstermiştir. Yazarın deyişiyle 'gözde şairlerin gözde metinleri' konu edinilmiştir bu incelemelere. Bu gözde şairlerin içinde Mehmet Âkif'e dolayısıyla gözde metinler içinde de *Safahat*'a "gözde" bir yer ayrıldığı da dikkat çekmektedir. Eserde Mehmet Âkif'e ve *Safahat*'a "Mukaddime", "Bülbül" ve "Leyla" gibi şiirler aracılığıyla altmış sayfaya yakın bir yer ayrılmıştır. Yazarın deyişiyle eserde "yapılmak istenilen şey, sözel dünya sakinlerinin (sözcüklerin, imgelerin, anlam namzetlerinin, vs.nin) mensup oldukları ahval ve ehvali anlamaya, gözlerinde saklı (gizlere ulaşmaya ve mazruflarını zarfın üzerine çıkarmaya çalışmak, inceleme ve/ya çözümleme

anında sözün derinliğine dalarak özü yüze çıkarmaya yardım etmek ve katkı sağlamaktır." (s. 12)

Doğrandıkça Artan Ekmeğin'te dikkati çeken bir başka şey de, yazarının ele aldığı metne yaklaşırken başka disiplin ve kültürlerin birikimini yedeğine alarak işe girişmesidir. Böylelikle mesela "gül" mazmunu etrafında devirler arasında bir yolculuğa çıkan okuyucu; bazen tek bir yazıda, bazen de bütün bir kitapta şairlerin ait oldukları kültür dairesi, sahip oldukları zihniyet ya da ideolojiler ve bu unsurların oluşturdukları modern zamanın kültür katmanları hakkında fikir sahibi olabiliyor. Dolayısıyla okuyucu Hasan Akay'ın yordamıyla metinlere kimi zaman yatay, kimi zaman dikey; kimi zaman da hem yatay, hem de dikey bir perspektiften bakabiliyor. Bütün bunların ötesinde ve ayrı olarak Akay'ın bu metinleri, modern Türk edebiyatıyla okuyucu ya da uzman olarak ilgilenen kişiler için birer örnek metin olma özelliğine de sahip olarak duruyorlar karşımızda.

Bahtiyar Aslan**

** Dr., Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi.

Bir Dostunun Kaleminden Mehmet Âkif*

Mithat Cemal Kuntay'ın, ilk basması 1939 yılında Semih Lütfi Kitabevi tarafından yapılan *Mehmed Akif* kitabı, geçen yıl Timaş Yayınları tarafından *Mehmed Akif Hayatı-Seciyesi-Sanatı* adıyla bir kez daha yayımlandı. Aradan geçen yetmiş yıllık dönemde

kitabın altıncı defa yayımlandığına dikkat edilirse, Mehmet Akif hakkındaki bu önemli eserin zaman içerisinde unutulmadığı anlaşılır. 2009 yılında bir kez daha Türk okuyucusunun önünde olan bu kitabı daha yakından tanımak, herhâlde bir kazanç olacaktır.

* Mithat Cemal Kuntay, *Mehmed Akif Hayatı-Seciyesi-Sanatı*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009, 464 s.